

УДК 008: 392.72

Пилипів Вікторія Володимирівна
кандидат культурології,
старший викладач кафедри готельно-
ресторанного бізнесу Київського національного
університету культури і мистецтв
ORCID 0000-0002-1882-1937

СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ЗМІСТУ ПОНЯТТЯ «ГІСТЬ»: ДО ПОСТАНОВКИ ПРОБЛЕМИ

Мета статті - з'ясувати соціокультурні умови формування та поступової трансформації змісту поняття «гість». **Методологія дослідження** ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні методів, принципів та підходів, інтегрованих як із загальнонаукового методологічного базису (аналіз, синтез, наукова достовірність й под.), так і з низки гуманітарних наук. Так, лінгвістичні методи використовувалися для визначення етимологічного походження понять «гостинність», «гість»; системний – культурно-історичного генезису та змісту гостинності, антропологічний - зв'язку поняття «гість» із соціальним життям людини. У якості концептуального і теоретичного фундаменту вирішення мети дослідження використовувався культурологічний підхід. **Наукова новизна.** Вперше в українській культурології визначено основні напрями дослідження поняття «гість», зокрема на основі з'ясування його походження та зв'язку з соціокультурними аспектами побутування людини. **Висновки.** У процесі соціокультурних трансформацій поняття і статус гостя змінилися. Нині цей статус гарантує особисту безпеку і безпеку майна людини. Гість залишається головним споживачем, навколо якого вибудовується вся сучасна система сервісу в індустрії гостинності. Водночас, як би історично не еволюціонувало поняття «гість» - від його трактування як «чужого», «іншого» до бажаного – першопочатковий зміст у ньому все ж таки залишається. Адже у будь-якому випадку гість приходить на чужу територію, а відтак опозиція свій-чужий зберігає свої основні ознаки. Хоча фактично змінює свої полюси, позаяк чужим, іншим вже стає господар території, представник країни відвідування тощо. Відтак, навіть у сучасному суспільстві основні архаїчні структурно-сміслові аспекти, зокрема у взаємовідносинах гостя і господаря зберігають свою сталість, а їх основою залишається комунікація, яка розгортається у специфічно-символічному часо-просторі.

Ключові слова: гостинність, культура, гість, свій, чужий.

Пылыпив Виктория Владимировна кандидат культурологии, старший преподаватель кафедры гостинично-ресторанного дела Киевского национального университета культуры и искусства

Социокультурные аспекты содержания понятия «гость»: к постановке проблемы

Цель статьи - выявить социокультурные условия формирования и постепенной трансформации содержания понятия «гость». **Методология исследования** основана на междисциплинарном сочетании методов, принципов и подходов, интегрированных как с общенаучного методологического базиса (анализ, синтез, научная достоверность и под.), так и с ряда гуманитарных наук. Так, лингвистические методы использовались для определения этимологического происхождения понятий «гостеприимство», «гость»; системный - культурно-исторического генезиса и содержания гостеприимства, антропологический - связи понятия «гость» с социальной жизнью человека. В качестве концептуального и теоретического фундамента решения цели исследования использовался культурологический подход. **Научная новизна.** Впервые в украинской культурологии определены основные направления исследования понятия «гость», в частности на основе выяснения его происхождения и связи с социокультурными аспектами бытования человека. **Выводы.** В процессе социокультурных трансформаций понятие и статус гостя изменились. Сейчас этот статус гарантирует личную безопасность и безопасность имущества человека. Гость остается главным потребителем, вокруг которого выстраивается вся современная система сервиса в индустрии гостеприимства. В то же время, как бы исторически не эволюционировало понятие «гость» - от его трактовки как «чужого», «другого» к желаемому, желанному - первоначальный смысл в нем все же остается. Ведь в любом случае гость приходит на чужую территорию, а поэтому оппозиция свой-чужой сохраняет свои основные признаки. Хотя фактически меняет свои полюсы, поскольку чужим, другим уже становится хозяин территории, представитель страны посещения и т.д. Поэтому, даже в современном обществе основные архаичные структурно-смысловые аспекты, в частности во взаимоотношениях гостя и хозяина, сохраняют свою устойчивость, а их основой остается коммуникация, которая разворачивается в специфически-символическом времени-пространстве.

Ключевые слова: гостеприимство, культура, гость, свой, чужой.

Pylypiv Victoria, Candidate of Cultural Studies, Senior Lecturer, Hotel and Restaurant Business Department, Kyiv National University of Culture and Arts

Sociocultural aspects of the content of the concept of "guest": to the problem

The purpose of the article is to find out the socio-cultural conditions for the formation and gradual transformation of the content of the concept of "guest." **The methodology** of the study is based on an interdisciplinary combination of methods, principles, and approaches, integrated both with a general scientific methodological basis (analysis, synthesis, scientific certainty, and sub.) And with some liberal arts. Thus, linguistic methods were used to determine the etymological origin of the concepts "hospitality," "guest"; systemic - cultural and historical genesis and content of hospitality, anthropological - connection of the concept of "guest" with the social life of man. As a conceptual and theoretical basis for solving the purpose of the research, a culturological approach was used. **Scientific Novelty.** For the first time in Ukrainian cultural studies, the main directions for the study of the concept of "guest" are determined, in particular, by

clarifying its origin and its connection with the socio-cultural aspects of human existence. **Conclusions.** In the process of socio-cultural transformations, the concept and status of the guest have changed. Now, this status guarantees personal safety and security of a person's property. The guest remains the main consumer, around which the whole modern system of service in the hospitality industry is built. At the same time, no matter how historically the concept of "guest" evolved - from its interpretation as "alien," "other" to the desired, desired - the original meaning remains in it. After all, in any case, the guest comes to someone else's territory, and therefore the opposite of his-stranger retains its main signs. Although it changes its poles, because it's foreign, the owner of the region, the representative of the country of visit, already becomes another, etc. Therefore, even in modern society, the main archaic structural and semantic aspects, in particular in the mutual relations of the guest and the host, retain their stability, and their basis is communication, which unfolds in a specifically symbolic time-space.

Key words: hospitality, culture, guest, ones, another's.

Актуальність і мета дослідження. Поняття гостинності включає низку суміжних категорій, перелік яких варіюється залежно від того, який смисл дослідник вкладає у її визначення, що почасти зумовлене галуззю знань, яку він представляє, серед яких, зокрема, менеджмент, економіка, соціологія і культурологія.

Так, у словнику-довіднику «Туризм, гостинність, сервіс» гостинність розуміється, як: 1) система обслуговування людей, що знаходяться у подорожі, на відпочинку далеко від свого дому; 2) найважливіша споживча якість туристичного продукту та туристичних послуг, що дає можливість клієнту переконатися в тому, що йому раді, його поважають; 3) якість характеру і поведінки людини, що вирізняється привітністю і хлебосольством, яка любить приймати та пригощати гостей [21, 66]. Тобто у словнику представлено три різних визначення, які водночас не просто по-різному характеризують поняття гостинності, а й взаємодоповнюють один одного для повноти розуміння цього багатоаспектного феномена.

Суголосним з першим трактуванням є визначення гостинності Дж. Уокером: це широкий набір видів бізнесу, кожен з яких пов'язаний з обслуговуванням людей, що знаходяться поза домом [22, 852]. У широкому змісті, зокрема в контексті туризму, «як індустрію, в якій задіяні мільйони працівників, що забезпечують готельний та ресторанний бізнес, побут, відпочинок та розваги туристів, задовольняють їх різнопланові потреби та інтереси» [23], розуміє гостинність український філософ В. Пазенок. Г. Гарбар визначає гостинність як систему заходів, що забезпечують високий рівень комфорту, задовольняють різноманітні побутові й господарські запити гостей, сервіс [8].

Як соціальний інститут, структуру якого формує безліч агентів, розуміють гостинність прихильники соціального підходу. Так, А. Першиц трактує гостинність як універсально розповсюджений суспільний інститут, який забезпечує гостю прийом і піклування [14, 38], А. Вейнмейстер - як один із найдавніших соціальних інститутів, який еволюціонував від філософії взаємності до сервісу за винагороду [5, 148], А. Поплавська - як складне явище соціальної культури, що включає: а) настанову суспільної свідомості на доброзичливе ставлення до представників іншого племені, народу, нації, держави; б) систему відповідних морально-етичних норм спілкування з ними як з «гостями» та поведінки «у гостях» [16, 171], Г. Гарбар - як соціально сформовану властивість специфічної діяльності з обслуговування особистості [8].

З урахуванням методологічних позицій культурологічного підходу трактує поняття гостинності українська дослідниця В. Русавська: «гостинність постає як результат процесів акультурації впродовж тривалого історичного періоду, що дає підстави розглядати її в історико-культурному аспекті як складову традиційної побутової культури у співвіднесенні з національним характером, моральними, естетичними цінностями, способом життя, типом поведінки» [17, 18].

Загалом термін "гостинність" фактично було введено у наукову сферу в 1982 р. на конференції національних асоціацій готелів і ресторанів Європейської Економічної Співдружності, тому у сучасному значенні він дійсно поєднує всі зазначені вище визначення.

Однак, незалежно від того, розуміється гостинність як суспільна практика, бізнес, сервіс, індустрія чи характеристика людини тощо центральною категорією у ній залишається поняття гостя. На це, власне, вказує і етимологія походження слова «гостинність», яку зазначений вище словник виводить від фр. Hospice - странноприимный дом (рос.), будинок для прочан, для прийому. Будівництво таких будинків, зокрема на російських землях, відбувалося в межах благодійності, допомоги обездоленим, зокрема хворим, які не мали коштів для лікування. Тому такі будинки ще називали богадільнями. Також вони використовувалися для розміщення прочан, паломників, богомольців, тобто виконували ще одну соціальну функцію, яка відсилає нас до лінгвістичного походження їх назви, найбільш наближеної до понять «подорожній», «мандрівник» (рос. странник).

Відтак, «hospitalité» у французькій мові, як зазначає С. Зенкін, вказувало на прийом паломників та біженців. Водночас російське слово «гість» також означало «купець». Звідси похідними є французькі лексеми «hopital» і «hospice» («госпіталь» і «хоспіс»), а пізніші російські та українські «гостинний» та «купецький двір» [9].

Незважаючи на достатню кількість наукових праць, присвячених гостинності, зокрема в культурології, поняття «гість» ще не здобуло свого ґрунтовного опрацювання, зокрема в українській науці, що й визначає актуальність його дослідження.

Мета статті - з'ясувати соціокультурні умови формування та трансформації змісту поняття «гість». Методологія дослідження ґрунтується на міждисциплінарному поєднанні методів, принципів та підходів, інтегрованих як із загальнонаукового методологічного базису (аналіз, синтез, наукова достовірність й под.), так і з низки гуманітарних наук. Так, лінгвістичні методи використовувалися для визначення етимологічного походження понять «гостинність», «гість»; системний – культурно-історичного генезису та змісту гостинності, антропологічний – зв'язку поняття «гість» із соціальним життям людини. У якості концептуального і теоретичного фундаменту вирішення мети дослідження використовувався культурологічний підхід.

Ступінь наукової розробки. Різні аспекти гостинності досліджували зарубіжні дослідники Д. Боуэн, Р. Браймер, А. Гамзатова, С. Герберштейн, Г. Котошихін, Ф. Котлер, Д. Мейкенз, Д. Уокер та ін. У російській науці найбільш ґрунтовні гуманітарні дослідження гостинності, зокрема пов'язані з походженням самого поняття, насамперед представлені дисертаціями Т. Захарової «Порівняльно-зіставне лінгвокультурологічне дослідження концепту "гостинність", Г. Гарипової «Концепт «гостинність» в російській і англійській мові: на матеріалі фразеологізмів», М. Конакова «Гостинність і куначество в етносоціальної традиції балкарців і карачаївців», Ю. Ватоліної «Гостинність як антропологічний феномен». В українській гуманітаристиці дослідженню гостинності присвячені дисертаційні роботи В. Русавської [17], А. Поплавської [16], Г. Вишневської [6], монографія Г. Гарбара [8], публікації Н. Войтович, О. Гримак [7], І. Комарницького [11] та ін.

Російський дослідник В. Русаков у есе «Гість як культурно-історичний феномен» категорію гостинності виводить від англійського *hospitality*; давньогрецького *φιλοξενία*, що, у свою чергу, походить від англійського *guest* – гість [18]. А далі автор посилається на працю Ю. Колосовської «Гостинність як право народів стародавнього Риму»: «Етимологія слова «гостинність» (*hospitium*) сходиться до загальноєвропейського кореня і пов'язана з родинними поняттями - *hospes* / *hostis*, коли цим словом позначали не тільки «ворога», а й взагалі «чужу людину», «чужака», «чужинця». Відомо, що це слово є і в німецьких (*der Gast*), і в слов'янських мовах. «Найближчою аналогією латинській мові *hospes* / *hostis* у грецькій мові є слово *ξένος* (гість, чужинець)» (...) «Етимологія слова *hospitium* примітна і в тому відношенні, що вона показує розвиток мислення стародавньої людини, коли навколишній світ мислився як розділений на два протилежних світи - на світ чужий і світ свій» [10].

Етимологічний аналіз слова «гість», зокрема в українській мові, вказує на його первісне тлумачення, тісно поєднане з поняттям чужого, яке є семантично-сисловою опозицією поняттю «свій», утворюючи у парі своєрідну дихотомію, яка частково, по суті, зберігається і нині. Так, українська лінгвіст І. Василькова, вважає, що етимологічна подібність у походженні слова «гість» від «чужий, ворог, незнайомець» у різних мовах (староанглійська *gast*, *giest*, протогерманська *gastiz*, нідерландська *gast*, готська *gasts*) свідчить про однакове сприймання і ставлення до незнайомих у різних мовних картинах світу, зокрема в українській (від лат. *hostis* – чужоземець, ворог) [3, 60]. Також походженням цього слова виводять з готської мови від «*tjudъ*» – народ, а з історією і міфологією античної Греції й пов'язують слово «*ξένος*» – «чужий», «гість».

Таке феноменальне розуміння «гостя» дослідники почасти пов'язують з архаїчним підсвідомим страхом всього незвіданого, невідомого, що апіорі могло втримувати небезпеку, загрозу життю і майну людини. Звідси і жорстко вивірені техніки контактності з «чужим»: це і «техніка безпеки» при зустрічі з «чужим», і «техніка його прийому». Саме в такій подвійності й складаються «техніки» гостинності, як зазначають автори праці з символічною назвою «Гість як знамення Іншого». Такий міфізм архаїчних асоціацій неминує передбачає сакральність буття-з-іншими, чужими, сакральність гостя і самої гостинності [4, 140].

З іншого боку, концепт «гостинність» у своїй бінарній опозиційності Своїх і Чужих свідчить про можливості тимчасової нейтралізації такої опозиції, формуючи проблему відносин Чужого, Іншого, головним предметом уваги у розумінні гостинності [25, 112].

Також у будь-якій культурі «чужий», «інший», «інакший» слугує самоідентифікаційним позначенням людини, що належать до іншого народу і не має особистості, власного обличчя» [19, 16]. Так, «Словник староукраїнської мови XIV–XV ст.» трактує поняття «гість» як чужинець, іноземець, приїжджий купець [20, 257], що також свідчить про первісне розуміння гостя та його статусу, притаманне всім культурам.

Г. Гарбар наголошує, що в історії Київської Русі поняття гість вперше згадується в договорах князів Олега та Ігоря поряд з «купцем», оскільки гостем називали купця-торговця, що відвідує різні землі [8].

У своїх «Повчаннях...» Володимир Мономах дає такі настанови: потенційного гостя напоїте, нагодуйте краще стороннього; а ще більше вшануйте, звідки він до вас не прийде, – чи простий, чи знатний чи посол, якщо не можете дарунком, то їжею і питвом. Вони бо, мимо ходячи, прославлять чоловіка по всіх землях – або добрим, або лихим [15, 64].

Також давні слов'яни взагалі вважали, що гість, якого не прийняли за всіма етикетними правилами, може нанести збитки господарству та забрати з собою бджіл і худобу [1, 533].

Сам ритуал годування та обдаровування чужого, бідного означав символічний обмін: віддаси чужому на цьому світі, віддасться своєму - на тому [2, 316].

Як своєрідний обмін на безоплатній основі, дар і дарування, мета якого надати притулок і їжу та самому нанести візит у відповідь, розуміє, зокрема, гостинність П. Лардельє у праці «Приймати гостей, віддавати візити». Приймати гостей – значить не просто витратити на це час і гроші, а й брати участь, наголошує дослідник, у символічному ритуалі [12, 55]. Суголосною є і думка М. Мооса: подарувати щось кому-небудь - це подарувати щось від свого «Я» [24, 81].

Інколи поряд з поняттям дару в антропологічному вимірі гостинність часто сусідє з поняттям милосердя. Хоча Г. Гарбар констатує, що гостинність не є синонімом милосердя, хоча й надає особливого характеру взаємостосункам гостя і господаря, які характеризуються високою душевністю і гарантують гостеві певний рівень безпеки і комфорту [8].

Отже, зрозуміло, що в процесі культурно-історичних трансформацій поняття гостя, відношення до нього кардинально змінилося. Статус гостя став гарантувати йому особисту безпеку і безпеку його майна. Зустріч гостя сприйматися як святкова подія, а місце цієї зустрічі – як сакральне поле прийняття чужого [16].

Зокрема, на думку української дослідниці Г. Гарбар, у більшості культур статус гостей мають і приїжджі, і найближчі запрошені сусіди, а також члени спільної територіальної общини. Зазначене товарство, як правило, приймають у власному домі за правилами гостьового етикету. Ритуал прийому гостей з іншої територіальної громади є відмінним від норм гостинного прийому представників своєї громади [8, 8].

Відтак, поняття гість (від лат host), як констатує українська дослідниця А. Поплавська, еволюціонує від: 1) первісно чужинець, недруг, ворог; 2) згодом – внаслідок розвитку (прогресу) соціальної культури – зайда (пришелець); 3) зрештою – очікуваний (бажаний) прибулець [16].

Російський дослідник Б. Марков у праці «Ксенофілія і гостинність» наголошує, що нині проблема гостинності особливо актуалізується, оскільки людині притаманна перманентна потреба у чомусь новому, іншому, чужому. Сучасний глобалізований світ став відкритим, в результаті чого, наголошує дослідник, чужий якщо не зник, то виявився стерилізованим і нейтралізованим [13, 145]. «Гість» (gostis) змінює свій зміст (ворог) на протилежний (дружній, бажаний пришелець) [16, 169], як зазначає А. Поплавська. Водночас після «смерті Бога» повинен залишатися інший, на якого покладаються функції трансценденції [13, 145].

Так, Б. Марков наголошує, що в сучасному уніфікованому світі важко знайти щось відмінне. Крім того, соціальні мережі порушили простір традиційної комунікації, всі спілкуються переважно за допомогою повідомлень у смартфонах. В таких умовах у сучасній культурі можна констатувати «відставку гостя». Але якщо зникне гість, інший, то не буде і мене самого. Тому повернутися до себе – це означає віднайти і визнати іншого, впустити його всередину, визнати в собі. А найкращою формою такого визнання і є гостинність [13].

Висновки. У процесі соціокультурних трансформацій поняття і статус гостя змінилися. Нині цей статус гарантує особисту безпеку і безпеку майна людини. Гість залишається головним споживачем, навколо якого вибудовується вся сучасна система сервісу в індустрії гостинності. Водночас, як би історично не еволюціонувало поняття «гість» - від його трактування як «чужого», «іншого» до бажаного – першопочатковий смисл у ньому все ж таки залишається. Адже у будь-якому випадку гість приходить на чужу територію, а відтак опозиція свій-чужий зберігає свої основні ознаки. Хоча фактично змінює свої полюси, позаяк чужим, іншим вже стає господар території, представник країни відвідування тощо. Відтак, навіть у сучасному суспільстві основні архаїчні структурно-сміслові аспекти, зокрема у взаємовідносинах гостя і господаря зберігають свою сталість, а їх основою залишається комунікація, яка розгортається у специфічно-символічному часо-просторі.

Література

1. Агапкина Т. А., Невская Л. Г. Гость / Славянские древности: этнолингвистический словарь в 5 т. / под общей ред. Н. И. Толстого. Москва : Международные отношения, 1995. Т. 1 : А–Г. С. 531–533.
2. Артюх Л. Поминальні страви на Поліссі (народний етикет) / Полісся України : матер. істор.-етногр. дослід. Львів : ІН НАН України, 1997. Вип. 1 : Київське Полісся. 1994. С. 313–318.
3. Василькова І. О. Поняття «гостинність» вербалізоване в німецькій та українській мовних картинах світу / Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. 2014. № 3 (286). С. 58–68.
4. Ватолина Ю. В., Кребель И. А. Гость как знамение Иного / Вестник Ленинградского государственного университета имени А. С. Пушкина. 2012. № 4. Т. 2. Философия. С. 138–145.
5. Вейнмейстер А. Гостеприимство: к определению понятия / Теория и практика сервиса: экономика, социальная сфера, технология. 2013. С. 147–153.
6. Вишневська Г. Еволюція сфери гостинності міста Києва другої половини XIX - початку XX століття в контексті розвитку українського туризму: автореф.дис... к. культурол. Київ, 2008. 22 с.
7. Войтович Н. М., Гримак О. Я. Традиційна гостинність українців та її значення для розвитку туризму / Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2017. Вип. 48. С. 198–200.
8. Гарбар Г. А. Розвиток соціокультурного інституту гостинності в українському туризмі 60-х – 80-х рр. XX століття (на матеріалі Миколаївської області) Київ. нац. ун-т культури і мистец. Миколаїв: Вид-во Південно-слов'ян. ін-ту Київ. славіст. ун-ту, 2007. 265 с.
9. Зенкин С. Гостеприимство : к антропологическому и литературному определению / Новое литературное обозрение. 2004. № 1 (65). С. 83–92.

10. Колосовская Ю.К. Гостеприимство как право народов древнего Рима / Закон и обычай гостеприимства в античном мире. Доклады конференции. Москва: ИВИ РАН, 1999. С. 49–50.
11. Комарніцький І.О. Гостинність як культурне явище: історіографічний огляд / Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку. Вип. 18, 2012. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Т. II.
12. Ларделье П. Принимать друзей, отдавать визиты // Традиционные и современные модели гостеприимства: материалы рос.-фран. конф. 7–8 окт. 2002 г. Москва: РГГУ, 2004.
13. Марков Б. Ксенофилия и гостеприимство/ Вестник Ленинградского государственного университета им. А. Пушкина. 2012. С.145-156.
14. Першиц А. И. Гостеприимство // Свод этнографических понятий и терминов. Социально-экономические отношения и соционормативная культура / под общ. ред. Ю. В. Бромлея и Г. Штробах. Москва: Наука, 1986. Вып. 1. 240 с.
15. Повчання Володимира Мономаха // Історія української культури : зб. матеріалів: документація / уклад. [В. І. Білик, Ю. А. Горбань, Я. С. Калакура та ін.] ; за ред. С. М. Клапчука, В. Ф. Остафійчука. Київ, Вища школа, 2000. С. 59–64.
16. Поплавська А. Феномен гостинності у соціокультурному просторі: від витоків до сучасності: дис.... к. культур. Київ, 2017. 209 с.
17. Русавська В. Гостинність в українській побутовій культурі XIX ст.: дис.... к. іст. н. Київ, 2007. 19 с.
18. Русаков В. Гость как культурно-исторический феномен. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/gost-kak-kulturno-istoricheskiy-fenomen>.
19. Садохин А. П. «Свій–чужой» в межкультурной коммуникации : подходы к изучению проблемы // Вопр. культурологии. 2007. № 3. С. 15–19.
20. Словник староукраїнської мови XIV–XV ст. : у 2 т. / [укл. : Гринчишин Д. Г., Єдлінська У. Я., Карпова В. Л. та ін.]. Т. 1 : А–М (5701 слів) / ред. Л. Л. Гумецька, І. М. Керницький. К. : Наук. думка, 1977. 632 с.
21. Туризм, гостеприимство, сервис. Словарь-справочник / под ред. Л. П. Воронковой. Москва: Аспект-пресс, 2002. 367 с.
22. Уокер Дж. Управление гостеприимством. Москва: Юнити-Дана, 2012. 880 с.
23. Філософські нариси туризму: Науково-навчальне видання / За редакцією докт. філос. наук, проф..., члена кореспондента НАН України Пазенка В. С. Київ: Український Центр духовної культури, 2005. 328 с.
24. Мосс М. Очерк о даре. Форма и основание обмена в архаических обществах / Общество. Обмен. Личность. Москва, 1996. С. 80–222.
25. Захарова Т. В. Сравнительно-сопоставительное лингвокультурологическое исследование концепта «гостеприимство» : дисс.... к. филол. н. Челябинск, 2011. 169 с.

References

1. Agapkina T.A, Nevskaya L. G. (1995). Guest / Slavic antiquities: an ethnolinguistic dictionary in 5 volumes / under the general ed. NI Tolstoy. Moscow: International Relations, T. 1: AH. 531-533. [in Russian].
2. Artyukh L. (1997). Memorial dishes in Polissya (folk etiquette) / Polissya of Ukraine: Mater. historic ethnogr. experiment. Lviv: Institute of the National Academy of Sciences of Ukraine,. Vip. 1: Kiev Polissya. 313-318. [in Ukrainian].
3. Vasilkova O.O. (2014). The notion of "hospitality" is verbalized in the German and Ukrainian language paintings of the world / Herald of the Taras Shevchenko National Taras Shevchenko University. N. 3 (286). 58-68. [in Ukrainian].
4. Vatolina Y., Krebel I.A. (2012). Guest as a Sign of Another / Bulletin of the Leningrad State University named after A.S. Pushkin. № 4. T. 2. Philosophy. 138-145. [in Russian].
5. Wayneyster A. (2013). Hospitality: to the definition of the concept / Theory and practice of service: economics, social sphere, technology. 147-153. [in Russian].
6. Vishnevskaya G. (2008). Evolution of Hospitality Areas of the City of Kyiv in the Second Half of the XIXth - Early XX Centuries in the Context of the Development of Ukrainian Tourism: Autoref.Dis ... to Kulturol. Kyiv [in Ukrainian].
7. Voitovich N. M., Grimak O. (2017).Traditional Hospitality of Ukrainians and Its Importance for the Development of Tourism / Scientific Works of the Historical Faculty of Zaporizhzhya National University. 48. 198-200. [in Ukrainian].
8. Garbar G.A. (2007). Development of the Socio-Cultural Institute of Hospitality in Ukrainian Tourism of the 1960's and 80's. (On the material of Mykolaiv region) Kyiv. nats Unity of Culture and Artist. Mykolaiv: View of South Slavs. other Kiev. slavist Unith. [in Ukrainian].
9. Zenkin S. (2004). Hospitality: Anthropological and Literary Definition / A New Literary Review. N. 1 (65). 83-92. [in Russian].
10. Kolosovskaya Y. (1999). Hospitality as the right of the peoples of ancient Rome / The law and custom of hospitality in the ancient world. Conference Reports. Moscow: IVI RAS, 49-50. [in Russian].
11. Komarnitsky I.O. Hospitality as a cultural phenomenon: historiographical review / Ukrainian culture: the past, modern, ways of development. Whip 18, 2012. Scientific notes of the Rivne State Humanitarian University. T.II. [in Ukrainian].
12. Lardelje P. (2004).To accept friends, to give visits // Traditional and modern models of hospitality: materials of the Russian-French. conf. 7 to 8 oct. 2002 Moscow: RSUU. [in Russian].
13. Markov B. (2012).Xenophilia and hospitality / Bulletin of the Leningrad State University named after. A. Pushkin. 145-156. [in Russian].
14. Pershits A. (1986). Hospitality // A collection of ethnographic concepts and terms. Socio-economic relations and socio-normative culture / in common. Ed. Yu. V. Bromley and G. Strobach. Moscow: Nauka. I. 1. [in Russian].

15. Instructions by Vladimir Monomakh // History of Ukrainian Culture: Sb. materials: documentation / layout. [IN. I. Bilyk, Yu. A. Gorban, Y. S. Kalakura and others.]; for ed. S. M. Kappchuk, V. F. Ostafiychuk. Kyiv, Higher School, 2000. 59-64. [in Ukrainian].
16. Poplavskaya A. (2017). The phenomenon of hospitality in the socio-cultural space: from the origins to the present: dis to crops Kyiv. [in Ukrainian].
17. Rusavskaya V. (2007). Hospitality in the Ukrainian household culture of the nineteenth century: dis to the right N. Kyiv. [in Ukrainian].
18. Rusakov V. Guest as a cultural-historical phenomenon. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/gost-kak-kulturno-istoricheskiy-fenomen>. [in Russian].
19. Sadokhin A. P. (2007). "Self-alien" in intercultural communication: approaches to the study of the problem / Vopr. Culturology. N. 3. 15-19. [in Russian].
20. Dictionary of the Old Ukrainian language XIV-XV centuries. : at 2 t. / [inc. : Grinchishin DG, Yedlinskaya U. Ya., Karpova V. L. et al.]. T. 1: A-M (5701 words) / ed. L. L. Gumetsky, I. M. Kernysky. K.: Science. thought, 1977. [in Ukrainian].
21. Tourism, hospitality, service. Dictionary-directory / ed. L.P. Voronkova. Moscow: Aspect Press, 2002. [in Russian].
22. Walker J. (2012). Hospitality Management. Moscow: Uniti-Dana. [in Russian].
23. Philosophical Essays on Tourism: Scientific and Educational Edition / edited by Doc. Philosophy Sciences, prof., member of the correspondent of the National Academy of Sciences of Ukraine Pazenka V. S. Kyiv: Ukrainian Center for Spiritual Culture, 2005. [in Ukrainian].
24. Moss M. (1996). Essay on the gift. Form and basis of exchange in archaic societies / Society. Exchange. Personality. Moscow, 80-222. [in Russian].
25. Zakharova T. (2011). Comparative-comparative linguocultural study of the concept of "hospitality": diss ... k. philol. n. Chelyabinsk, [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 25.07.2018 р.

УДК: 008.001+008(091)+069+069.4

Руденко Сергій Борисович
кандидат культурології,
докторант Київського національного університету
культури і мистецтв
ORCID: 0000-0002-2319-1845
rudenkosb@ukr.net

ПОТРАКТУВАННЯ МАРКСИЗМУ В АВАНГАРДНІЙ МУЗЕОЛОГІЇ А. ЖИЛЯЄВА

Мета дослідження. З'ясувати наскільки адекватним (відповідним реальному стану справ) є трактування марксизму, запропоноване А. Жилиєвим в контексті авангардної музеології. **Методологія.** Критицизм К. Поппера, дедуктивна логіка. **Наукова новизна.** Вперше марксистська складова поняття «авангардна музеологія» була піддана критиці. З'ясовано, що марксизм має бути вилучений із визначення наукового поняття «авангардна музеологія», з огляду на його метафізичність та схоластичність. **Висновки.** Запропоноване А. Жилиєвим бачення марксизму в контексті поняття «авангардна музеологія» має, скоріше, релігійний, ніж науковий характер. Схоластична суперечка довкола трактувань поглядів основоположників марксизму може тривати безкінечно, а, головне, вона не є продуктивною. Головною хвилюючою марксизму є догматизм і нетерпимість до конкуруючої думки, що суперечить науковому методу, який базується на критиці й спростуванні, а не апологетиці. Перспективним напрямом подальших досліджень є з'ясування сумісності марксизму та авангардизму, спираючись не лише на ідеологію, а й на практику впровадження цих ідеологічних течій в музейній сфері. Це, в свою чергу, дозволить з'ясувати наукову релевантність поняття «авангардна музеологія» в контексті інженерної теорії музею.

Ключові слова: марксизм, авангардна музеологія, А. Жилиєв, Ленін, Сталін, діалектичний матеріалізм, схоластика, метафізика.

Руденко Сергей Борисович, кандидат культурологии, докторант Киевского национального университета культуры и искусств

Трактовка марксизма в авангардной музеологии А. Жилиева

Цель статьи. Выяснить насколько адекватной (соответствующей реальному состоянию дел) является трактовка марксизма, предложенное А. Жилиевым в контексте авангардной музеологии. **Методология.** Критицизм К. Поппера, дедуктивная логика. **Научная новизна.** Впервые марксистская составляющая понятия «авангардная музеология» была подвергнута критике. Удалось выяснить, что марксизм необходимо изъять из определения этого понятия в виду схоластичности и метафизичности этого учения. **Выводы.** Предложенное А. Жилиевым видение марксизма в контексте понятия «авангардная музеология» имеет, скорее, религиозный, чем научный характер. Схоластическая дискуссия вокруг трактовок взглядов основоположников марксизма может длиться бесконечно, а, главное, безрезультатно. Главным недостатком марксизма является его нетерпимость к конкурирующей мысли. А это противоречит научному методу, который базируется на критике и опровержении, а не апологетике. Перспективное направление дальнейших исследований – это выяснение совместимости марксизма и авангардизма, опираясь не только на идеологию, но и на